

TAPIO

Mansen mettät - toimintamallin arvioinnin johtopäätökset

Lauri Saaristo

Johtava asiantuntija (FM)

Tapio Palvelut Oy

Kiinteistötoimi 2009

Tampereen
kaupungin
metsien hoidon
toimintamalli
2009 - 2020

Mansen Mettät -
Voimavara ja Mahdollisuus

Arvioinnin toteutus

Mansen mettät -toimintamallin (2009-2020) vahvuuksia ja puutteita on analysoitu suhteessa valtakunnallisiin Metsänhoidon suosituksiin.

Lisäksi toimintamallin sisältöä on verrattu yksityiskohtaisesti Jyväskylän kaupungin vastaavaan toimintamalliin sekä tapauskohtaisesti Lahden kaupunkiin.

Arvioinnin toteutti Tapio Palvelut Oy

Tapiolla on yli 100 vuoden kokemus ja vahva rooli tehokkaan ja kestävä metsien hoidon, käytön ja metsäsuunnittelun kehittämisessä sekä metsiin liittyvissä talous- ja politiikkakysymyksissä.

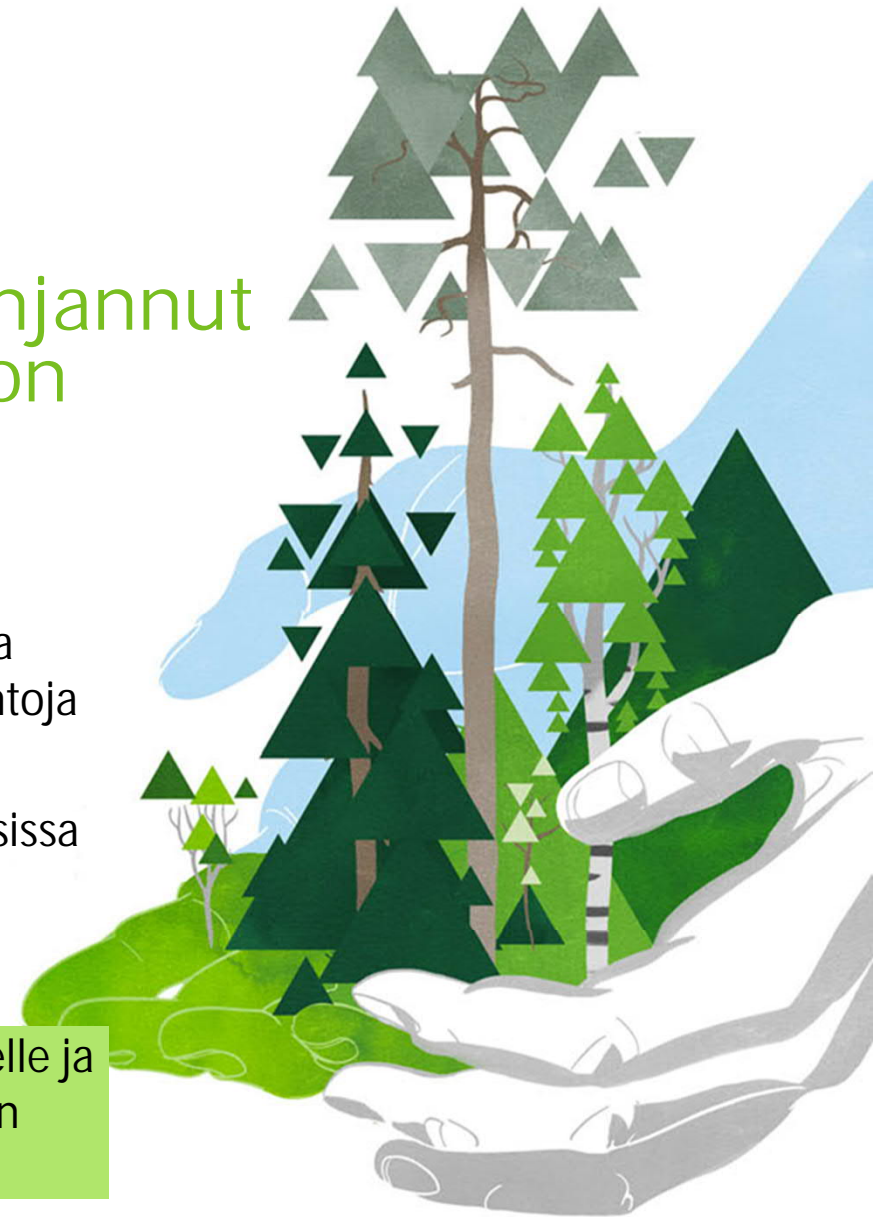
TAPIO

Vertailu osoittaa, että Tampere on linjannut metsien hoitoa pääosin Metsänhoidon suositusten mukaisilla tavoilla ja ympäristöarvoja korostaen

Metsänhoidon suositusten läpileikkaava periaate on katsoa asioita metsänomistajan kannalta ja tarjota hänelle perusteltuja vaihtoehtoja metsäomaisuutensa hoitoon.

Tampereella käytössä olevat keinot painottuvat sellaisiin suosituksissa kuvattuihin vaihtoehtoihin, jotka kuuluvat sosiaalista ja ekologista kestävyyttä korostavan metsänomistajan toimintatapoihin.

Esimerkki: arvokkaat luontokohteet rajataan hakkuiden ulkopuolelle ja metsänuudistaminen niiden läheisyydessä pyritään toteuttamaan käyttäen pienimuotoisempia hakkuumenetelmiä.

A photograph of a dense forest with many tall, thin trees. The ground is covered in moss and colorful plants, suggesting an autumn or late summer setting. The text is overlaid in white on the image.

Toimintamallin
kehittäminen Tampereella
huomionarvoisten aiheiden
näkökulmasta

Liito-orava

Liito-oravakannan elinvoimaisuus on tärkeää turvata aktiivisella hoidolla ja ennakkoinnilla

- Metsien lehtipuusekoituksen osuuden täsmentäminen yleisperiaatteisiin parantaisi laaja-alaisesti liito-oravan elinolosuhteita.
- Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, kulkuyhteyksien ja ruokailualueiden verkostoa kannattaa suunnitella siten, että kehitetään tulevaisuuden liito-oravalle sopivia kohteita metsänuudistamisen ja harvennushakkuiden keinoilla
 - Esim. puustokuolemille alttiiden kulkuyhteyksimetsien vähittäinen uudistaminen, nopeakasvuisten lehtipuiden suosiminen uudistamisessa ja haapa-kuusi säästöpuuryhmät soveltuvissa paikoissa

Kuolleen puun määrä

Kuolleen puun määrän kasvu kaikissa metsissä on metsäalan toimijoiden yhteinen tavoite

- Kuolleen puuston keskimääräinen tilavuus kaupungin metsissä todennäköisesti kasvaa hoitoluokittaisten periaatteiden seurauksena, tämä tavoite olisi suositeltavaa tuoda esiin yleisperiaatteissa
- Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista tavoitella määrän kasvua tasaisesti kaikkialla, tietyiltä alueilta perusteltua myös viedä pois kuollutta puustoa → näiden tilanteiden pohtiminen hoitoluokittaisissa periaatteissa

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolisuus

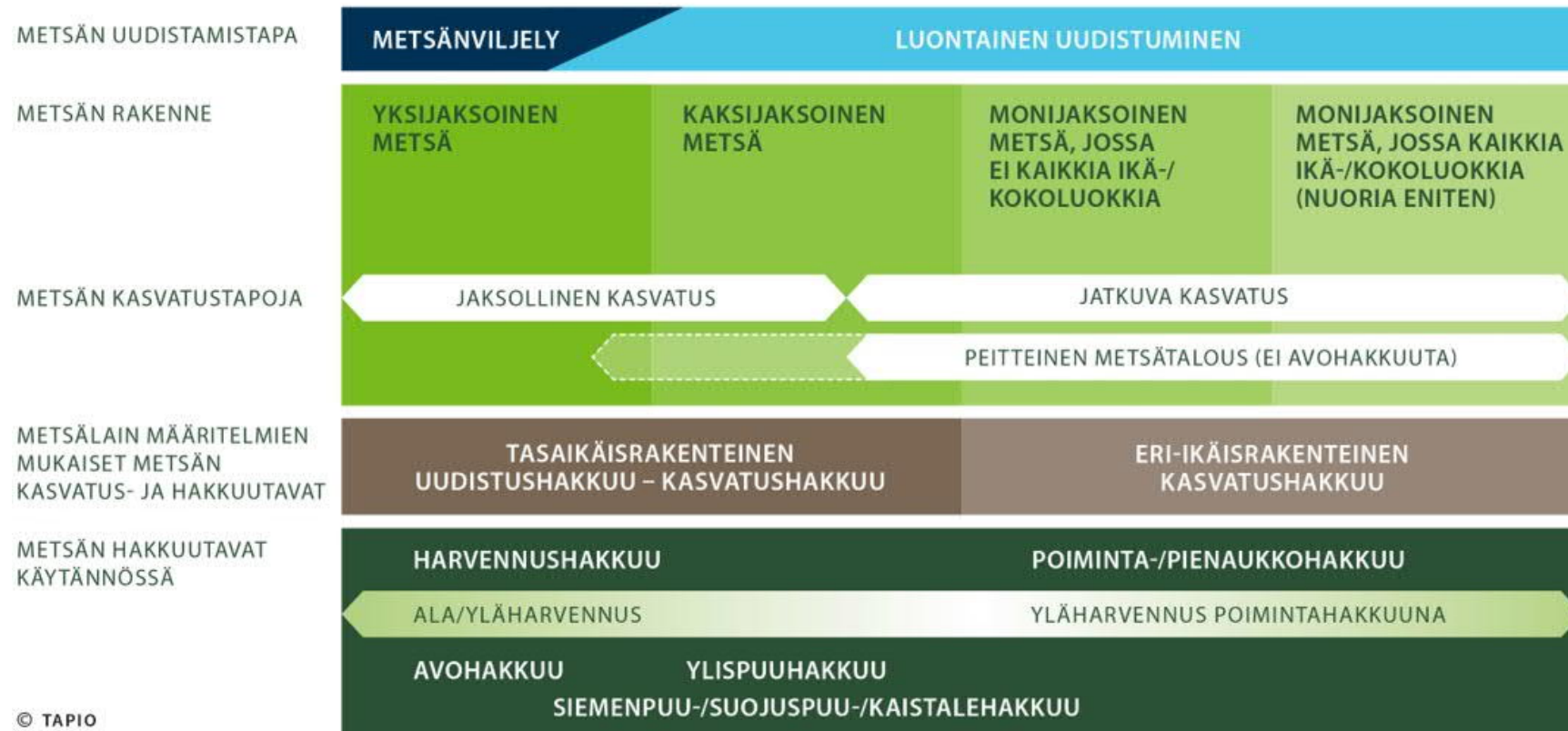
Tampereen kaupungin metsissä on käytössä kaikki metsien hoito- ja hakkuumenetelmät

- Useiden erilaisten tavoitteiden yhteensovittaminen vaihtelevissa metsiköissä onnistuu parhaiten, kun koko metsänkäsittelypaletti on rajoituksetta toteuttajien käytettävissä (seuraava dia).
- Jatkuvapeitteiset menetelmät voitaisiin linjata ensisijaiseksi kohteissa, joissa metsäpeitteisyys on maiseman avaintekijä.

Metsän uudistamis-, kasvatus- ja hakkuutavat

© TAPIO

Käytössä olevat metsän uudistamis-, kasvatus-, ja hakkuutavat suhteessa erilaisiin metsänhoidon käsitteisiin. Sekä jaksolliseen että jatkuvaan kasvatukseen sisältyy vaihtelevia hakkuutapoja ja useita mahdollisia metsänrakenteita.

Metsien elinvoimaisuuden turvaaminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen

- Toimintamallissa on tunnistettu suositusten mukaisia olennaisia keinoja, joilla turvataan metsien elinvoimaisuutta ja sopeutetaan metsiä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.
- Suosituksissa kuvataan laajempi joukko keinoja, mutta monet niistä kuuluvat metsäsertifiointin vaatimukseen eli ovat käytössä Tampereella.
- Sopeutumiseen voisi olla nykyistä aktiivisempi ja tavoitteellisempi näkökulma, esimerkiksi uudistamisessa käytettävien puulajien ja taimikonhoidossa tavoiteltavien puulajisuhteiden linjaaminen sopeutumisen näkökulmasta tukee hyvin myös monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä.

Miksi metsien elinvoimaisuudesta ja sopeutumiskyvystä on tärkeää huolehtia?

CASE Lahden kaupungin metsät

- Varttuneiden ja iäkkäiden metsien osuus on huomattava (58%)
- 2000-luvulla lisääntyneet myrskytuhot ovat kurittaneet Lahden metsiä
- Lahden seudulla esiintyy runsaasti kuusikoita lahottavaa juurikäpää, jonka heikentämät kuuset kaatuvat myrskyssä terveitä helpommin
- Myrskypuista kirjanpainajakuoriaiset ovat levinneet ympäröiviin metsiin aiheuttaen paikallisesti merkittävää tuhoa
- Myrskytuhot ja kirjanpainajan aiheuttamat puiden kuolemat tuottavat taloudellisia tappioita ja haittaavat metsien virkistyskäyttöä.

Lähde: Lahden kaupungin omistamien metsien hoito- ja käyttöperiaatteet, Lahden viheralueohjelma 2013-2025

- Huonokuntoisten metsien, erityisesti iäkkäiden kuusikoiden, puustoa poistetaan lähivuosina joko harventamalla tai vaiheittain avohakkuulla.
- Iäkkäitä kuusikoita uudistamalla metsien ikärakennetta nuorennetaan ja muiden puulajien osuutta metsissä lisätään.
- Kaupungin omistamissa metsissä on lähivuosina tehtävä selvästi nykyistä tasoa enemmän sekä harvennus- että uudistushakkuuta.

Vastaavien kehityskulkujen riskiä Tampereen metsissä voidaan pienentää suunnitelmallisella metsän- ja luonnonhoidolla. Sopeutumiskyvystä huolehtimisen myötä niin taloudelliset vaikutukset kuin virkityskäyttö-, maisema-, ja luontoarvotkin kehittyvät todennäköisemmin haluttuun suuntaan.

Hakkuutulojen lisääminen suhteessa luonto- ja virkistys- arvojen turvaamiseen

Tampereen metsävarat ovat suuret ja metsissä on mahdollisuuksia lisätä hakkuita nykytasoon verrattuna. Runsaat metsävarat auttavat sovittamaan hakkuutavoitteen yhteen monimuotoisuuden turvaamisen ja virkistysarvojen ylläpitämisen kanssa. Toiminnan kannalta on tärkeää:

- Metsänhoidon menetelmäkirjon ja talousmetsien luonnonhoidon keinovalikoiman monipuolinen hyödyntäminen
- Metsäsuunnittelu ja luonnonhoidon ratkaisujen kohdentaminen
- Paikkatietoaineistojen hyödyntäminen
- Huolellinen operaatiosuunnittelu ja työmaan ohjeistus

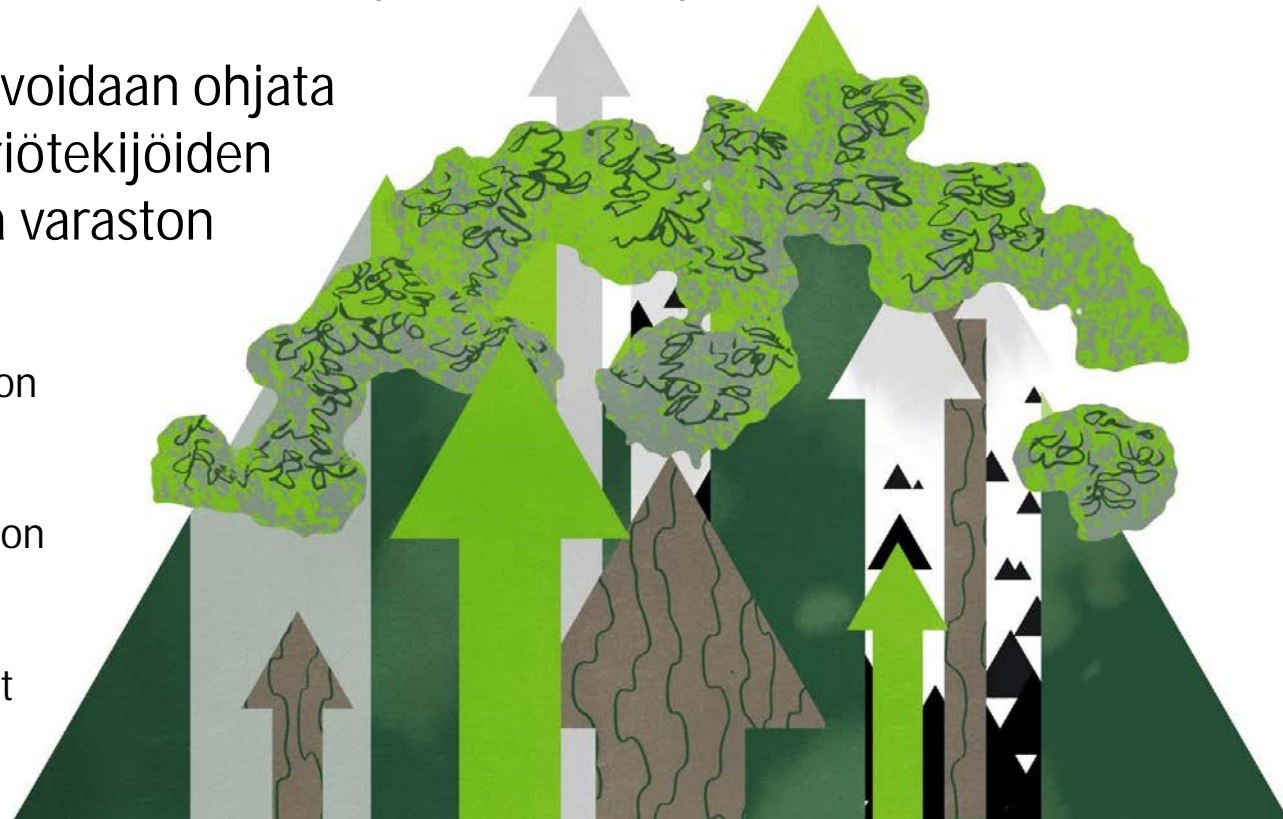
Metsien hiilivaraston ja -nielun ylläpitäminen

Nykyisessä toimintamallissa tunnustetaan metsien rooli hiilivarastona ja hiilen nieluna. Metsien ikärakenteen vanhetessa hiilivaraston koko kasvaa, mutta kokonaiskasvu ja samalla puuston vuotuinen hiilinielu heikkenee vuosikymmenten myötä.

Hakkuilla ja metsänhoidolla kehitystä voidaan ohjata sekä samalla ehkäistä luontaisten häiriötekijöiden tuottamia äkillisiä muutoksia nielun ja varaston kokoon.

Metsien hiilivarastoa ja -nieluja koskeva tietämys on lisääntynyt ja asia voitaneen tarkastella aiempaa huolellisemmin, kun toimintamallia päivitetään. Metsien hiilensidonta-ekosysteemipalvelun roolia on tärkeää arvioida yhdessä metsiin kohdistuvien taloudellisten, sosiaalisten, ekologisten ja kulttuuristen odotusten rinnalla siten, että erilaiset tavoitteet sovitetaan yhteen kestäväällä tavalla.

Numeeriset tavoitteet ja rajoitteet osana toimintamallia

Jyväskylän uuteen toimintamalliin verrattaessa Tampereen toimintamalli on ajan tasalla.

- Tampere on painopisteiltään monipuolinen → vastaa hyvin kaupunkimetsille asetettaviin monenlaisiin odotuksiin
- Jyväskylä on ottanut periaatteisiinsa numeerisia tavoitteita ja käytönrajoitteita (mm. suojelupinta-ala, virkistysmetsien määrä, vuosittainen uudistuspinta-ala 0,5% jne...)
 - Tampereella tilanne esim. suojelupinta-alan ja virkistysmetsien määrän osalta jo valmiiksi korkeampi kuin Jyväskylän tavoitetaso
 - Kaupunkimetsien hoidossa tarvitaan tapauskohtaista joustavuutta, tavoiteltavien kehityssuuntien tai koko aluetta koskevien keskimääräisten tavoitetasojen asettaminen voi tietyissä asioissa olla perusteltua (esim. lehtipuuston osuus), mutta kategoriset rajoitukset voivat paikoin osoittautua epätarkoituksenmukaisiksi tai sujuvaa toimintaa haittaaviksi.

TAPIO

Lauri Saaristo
Johtava asiantuntija (FM)
+358 40 573 9168,
lauri.saaristo@tapio.fi